

libertate averea, iar Biserica proprietară, continuă să aibe aceleași drepturi ca și mai înainte.

Aceasta este reala situație juridică a parohiilor și a fiecărui cult în legătură cu bunurile materiale.

5. Și e bună această situație, creată de gândul Bisericii și de voința Națiunii noastre. Altfel, cu toată siguranța, s'ar produce neînțelegeri între credincioși și, ce e mai rău, s'ar contribui la slăbirea credinței în popor. Știm bine cât de mult e legat Românul de glie și cât de mare e sensibilitatea lui față de avere. Știm și aceea că în multe locuri Românul e sărac. Ori criza economică e un bun prilej de a deslănțui crize religioase, atât de periculoase pentru societate. Promite celui sărac pământ, și de multe ori e gata să-și schimbe religia. Dar prin aceasta cine ce câștigă? Omul, un bun material, în schimbul credinței primită prin bottez. Biserica dela care trece, pierde un suflet fără țaria de credință. Biserica care-l primește câștigă un suflet care nu-i convins de adevărurile ei. Ori aceasta nu-i un bine, ci un rău pentru conștiința poporului nostru (care mai bine se desvoltă, și mai ușor câștigă țarie de credință în Biserica în care s'a format, decât în Biserica în care intră din motive materiale). Prin acest sistem se întăresc cauzele, atât de numeroase azi, care duc la indiferențismul religios. Omul de care am amintit își va pierde puțina și slaba credință pe care a avut-o, când ajunge să și-o pună în cumpănă cu un bun material.

Și când sistemul se va generaliza, poporul nostru va avea tot mai multe conștiințe legate de pământ dar lipsite de reazământul țării lui: credința.

Să fie oare această numai o tristă presimțire și o umbroasă presupunere?

Cazuri recente ne spun că nu.

Poporul își are călăii credinței sale!

Eugen Popa

Dela frații din Capitală ne vin vești de mare bucurie.

Gazetele au încrestat la loc de frunte felul impunător cum au știut ei sărbători *la 1 Decembrie* împlinirea unui pătrar de veac dela proclamarea mării uniri în cetatea lui Mihai Viteazul. S'au strâns cu toții în marea și atât de frumoasa biserică a institutului „Notre Dame“. În frunte cu d. Iuliu Maniu, au fost prezenți acolo în număr impunător, fruntașii vieții publice românești, foarte mulți aceia cari participaseră activ la marea intrunire a unirii. Msgr. Vladimir Ghica, asistat de păr. Titus Malai, Natanail Munteanu și Ion Lelufiu, a pontificat o *liturghie solemnă, cu parastas* de pomenire pentru sufletele eroilor și mucenicilor mării uniri, cei dintâi Regele Ferdinand și Regina Maria, și neuitând pe generalul Berthelot, reprezentantul marelui popor francez, care niciodată nu și-a uitat că ne este frate bun. O cuvântare ocazională, plină de nestăpânit avânt, a Păr. *Titus Malai*, a făcut să vibreze de adâncă simțire românească și de nezdruccinată speranță creștinească toate inimile celor prezenți, mulți și aleși cum rar se poate vedea.

Și s'a mai pomenit ceva, din acest prilej. Un mic amănunt în care noi vedem un luminos semn pentru viitor. La serviciul divin a cântat minunat, după rânduiala Blajului, *corul catedral „Sf. Dumitru“* condus de d. prof. *Nic. Oancea*. — Corul acesta este de pe acum o adevărată isbândă și mare promisiune. Sunt abia câteva săptămâni de când s'a infiripat, — grație strădanilor Păr. Malai, a dlui ViCTOR Fodor dela C. A. M., și mai ales prin excepționala putere animatoare a dlui *Ilie Lazar*, care a și fost proclamat, cu unanimă însuflețire, președinte al noii asociații corale — și a stârnit de pe acum bucurie și entuziasm general nu numai în rândurile fruntașilor noștri, ci putem spune că a tuturor Ardelenilor din Capitală. Deoparte, fiindcă este și, mai ales, va fi de bună seamă unul din cele mai bune coruri din București. Conducerea maestrului Oancea este cheazășie sigură

pentru aceasta. Apoi, deși organizat ca asociație bisericească, spre a promova cultul divin în bisericile noastre — deocamdată cântă la Liturghie în fiecare Duminică în capela Institutului „Pitar-Moș“ — corul își asumă și o misiune național-ardelenească pe care vrea s'o împlinească cu toată strălucirea în Capitala țării.

Este explicabilă deci însuflețirea cu care a fost îmbrățișat. Dela primele consfătuiri făcute pentru asigurarea existenței lui — și apoi pentru ridicarea viitoarei catedrale în care va avea să mărească pe Domnul — s'au oferit de către fruntașii noștri danii neașteptat de frumoase. Și altele vor urma. Nu le pomenim aci, fiindcă nu avem de gând să mai revenim cu amănunțile, corul catedral „Sfântul Dumitru“ din București fiind o acțiune de cea mai mare importanță și o realizare de cel mai pur idealism. Il vom urmări cu bucurie în drumul isbânzilor lui viitoare.

Blajenii acum un sfert de veac

5)

de Dr. Coriolan Suciu

Sosit la Blaj, în ziua de 18 Noembrie, d. *Maniu*, în fața tuturor reprezentanților Blajului convocați la o intrunire a făcut un *expozeu politic*, în care a spus între altele:

„Primul meu drum în Ardeal a fost spre Blaj. Este și explicabil lucrul acesta, fiind eu însumi blăjan și fiind Blajul cel mai intelectual centru al nostru, — centru de care se leagă cele mai sfinte și cele mai minunate tradiții ale neamului românesc. Am venit ca un prieten, ca un irate, care vrea să spună ce are pe inimă fraților săi, prietenilor săi.

„Dvoastre sunteți în drept să prețindeți lămuriri și incurajare în lupta frumoasă ce o purtați. Noi suntem datori să vi-le dăm.

„Cunoașteți *tratatul următor la Arad*. Să nu credeți, că de dragul Ungurilor au fost acele, nici pentru că sperăm ceva rezultate dela dâșii. Nul Noi am voit ca în fața lor întregi să facem să fie mai clară decât lumina soarelui mentalitatea celor cari cărmuiesc

FOIȚA „UNIRII“

Ne bate'n geam

Ne bate'n geam, acelaș dor, prelung,
La fiecare peregrin stingher,
Dar prea puțin zăvorul îl ajung,
Ca să deschidă geamul din spre cer.

Ne bate'n geam, acelaș dor, ca ieri,
Dar inima cu glasul ei zălug
Ne farmecă a gândului năteri
Și prea puțin eternul s'von l-aud!

Ne bate'n geam, acelaș trecător,
Copil, ce se născuse'n Bethleem;
— Dar glasul lui, e glas răscolitor,
Și prea puțin îl auzim și vrem!

Ne bate'n geam, discret, și poate rar,
Iar somnul nostru prea e surd și greu;
— Să priveghiem, nu știm când trece iar
Pe lângă noi, Preabunul Dumnezeu!

Petru Anca

Două lecții de apologetică*)

Vitalitatea catolicismului

I.

Catolicismul apusean

Săborul iudeilor s'a adunat ca să judece pe Apostolii, cari împotriva opreliștei predi-

cau cu căldură despre Isus, care a fost restig-nit, dar a treia zi a înviat. Sfatul a hotărît să-i omoare, dar un fariseu, anume Gamaiel, învățător de lege, cinstit la întreg poporul, a poruncit apostolilor să iasă puțin afară și apoi a grăit săborului, luând apărarea apostolilor și zicând: „Dați-le pace la oamenii aceștia și lăsați-i, căci de va fi din oameni sfatul acesta, sau lucrul acesta, se va risipi; iară de de este dela Dumnezeu, nu-l veți putea risipi, ca nu cumva să vă aflați și împotriva lui Dumnezeu“ (Fapte 5, 34—39). Ce s'at înțelept! Tot ce-i dela oameni e trecător și se risipește, ce-i dela Dumnezeu rămâne și trăiește.

Creștinismul e dela Dumnezeu. El va rămânea, pentru că Intemeietorul său a zis: „Cerule și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece“ (Mat. 24, 35), iar în cuvintele sale s'a cuprins și făgăduința, că își va zidi Biserica pe Petru și porțile iadului nu o vor birui (Mat. 16, 18).

În sinul creștinismului însă s'au născut desbinări și erezii, începând din timpul Apostolilor. Uade sunt azi însă sincretiștii și gnosticii? Unde sunt ariani, macedonienii, pelagianii, montaniștii și alți sectari? Abia mai sunt amintiți în filele istoriei. Unii — cum

*) O lecție pentru cursul primar și secundar trebuie astfel pregătită, încât să poată fi reprodușă imediat de elevi, ajutați de întrebările profesorului, apoi să poată fi învățată, dar nu memorizată. Lecțiile acestea sunt lecții de sinteză. După ce le ținem și elevii și elevetele le învățau, subsemnatul da o lucrare acasă; Cuprinsul și importanța Apologiei catolicismului.

O. P.

sunt monofisișii — mai vegetează ici și color ca niște rămășițe ale trufașelor încercări ome-nești, de a zidi altă temelie, de cât cea zidită de Hristos și de apostolii săi în frunte cu Petru. Toate fiind dela oameni, s'au risipit, cum s'au risipit multe și din cele mai târzii și unele se macină sub ochii noștri.

Biserica zidită pe Petru a rămas, ca o stâncă puternică izbită de valurile spume-gânde, a dăinuit în lungul veacurilor și trăiește și azi luminând, învățând și sfințind și așa va fi până la sfârșitul veacurilor, pentru că scris este, că porțile iadului nu o vor birui.

Petru și apostolii Domnului au înfruntat apucăturile viclene și asupririle săborului iudevesc, ca și chinurile iscodite cu multă răfinărie de Nero. Ei și-au dat sufletul murind pe cruce, sau retezându-li-se capetele cu sabia, sau în alte chipuri groaznice și-au dat viața pentru Hristos, dar Biserica Domnului a trăit și după ei, s'a înălțat și s'a mărit, devenind universală și luând pe dreptul numele de catolică și de sobornică. Catolicismul e mlădița care aduce roadă și Tatăl o curățește, ca mai multă roadă să aducă. Catolicismul e lumina lumii, în fruntea catolicismului e cel ce a primit dela Părtorul cel bun încredințarea de a-i paște oile și mielușii.

Să vedem, pe baza celor învățate până acum la Apologetică și pe baza cunoștințelor ce le avem din Istoria profană și bisericească, cum și-a împlinit catolicismul aceste încredințări mărețe:

1. Catolicismul a urmat porunca Domnului, de a merge în toată lumea și de a predica

astăzi poporul maghiar. Să vadă toți până unde merge sinceritatea democrației maghiare, care având buzele unse cu miere, ne oferă un grăunte de autonomie, păzit de baionete ungurești. Să știe și Wilson cum înțeleg domnii aceștia principiul de liberă dispunere a popoarelor.

„Lucrul acesta ne-a succes peste așteptare.

„Da, pentru că ungurul n'a fost cumișit nici printr'un războiu pierdut, el și astăzi își păstrează firea turanică, cristalizată în două vorbe ungurești: nem engedem (nu o permit).

„Ce privește situația strategică, să zică așa, a politicii noastre, eu pot să vă spun, că noi avem să aducem ferbinte mulțumită lui Dumnezeu care a binecuvântat cu amândouă mâinile poporul nostru: astăzi toate neamurile lumii, toți factorii competenți ai popoarelor sunt cei mai aprigi apărători ai idealurilor noastre.

„Sunt lucruri, cari se pot spune, sunt însă și lucruri cari azi încă au menirea să nu fie istorisite nici prietinelor celor mai sinceri. Atâta însă vă pot declara, că atât statele antantei, cât și statele formate pe ruinele monarhiei dunărene: Cehii, Jugoslavii, Austrogermanii, mențin cu noi cele mai strânse legături, conștii fiind nu numai de dreptatea cauzei noastre, nu numai de siguranța reușitei noastre, ci și de importanța ce revine unui neam unitar românesc ce ocupă un teritoriu al Europei întregi. Ei voiesc să fie cu noi prietini și aliați în viitor, de aceea se silesc să se facă vrednici de prietenia pe care și noi le-o acordăm cu toată dragostea și cu toată sinceritatea.

„Nu se cuvine însă, ca un popor de milioane să aștepte cu brațele în sân înfăptuirea idealurilor sale, de aceea noi trebuie să lucrăm încă, și din greu, ca să ne prezentăm cu demnitate în aeropagul popoarelor lumii. Trebuie să păzim cu sfințenie disciplina și buna rânduală și să smulgem prin purtarea noastră corectă admirația lumii.

„C. N. C. R. (Consiliul Național Central Român) a decretat convocarea cât mai în grabă a unei impozante adunări naționale la Alba-Iulia. Găciți, de sigur, de ce acolo. Lucrați din răzputeri, ca adunarea aceasta să fie vrednică de neamul românesc“.

Am reprodus în întregime schița expozeului făcut de d. Iuliu Maniu, la Blaj, așa cum l-a redat Dr. I. C. (Dr. Ioan Coltor) în coloanele ziarului „Unirea“, nr. de propagandă 7, din 20 Noemvrie 1918.

Sosirea dlui Iuliu Maniu a fost un moment de elevare sufletească pentru toți blăjenii.

„Unirea“ din 20 Noem. 1918, îi bineventa sosirea printr'un articol de fond, din care desprindem următoarele:

„Nepotul lui Bărnuțiu sosește în clipa cea mai potrivită, ca entuziasmul și începutul organizării noastre să-l potenteze și să-l dirigeze spre ținta ideală, asupra căreia nu mai șovăește nimeni, din cele patru milioane de Români, dela Carpați până la Tisa.

„De numele Dsale se leagă opera de regenerare națională a Blajului mai recent, începând cu neuitatele campanii electorale — indiferent că s'au terminat cu biruință, sau cu înfrângere — până la acele memorabile discursuri parlamentare, în cari s'au evidențiat și în fața străinătății, abilitatea și înaltele lui calități de politician.

„Azi cadrele activității dsale și ale tuturor s'au lărgit esențial. Lumea cea veche și păcătoasă s'a prăbușit, și contemplând ruinele ei, ne convingem din ce în ce mai mult, că linia de conduită ce am urmat-o în trecut este cea adevărată — singura adevărată — și ca nu trebuie să ne abatem dela ea, nici pe o clipă“.

Salutând cu dragoste pe d. Maniu în mijlocul blăjenilor, „ca pe unul dintre cei mai distinși fii ai neamului“, articolul încheia cu urarea: „Dumnezeu să-i dea tărie, ca să-și poată îndeplini până la sfârșit „datoria“ — vorba dsale — în aceste zile istorice, când

a răsărit deja dumnezeescul soare peste o lume și vieță nouă...“

In timp ce guvernării unguri se străduiau să capteze pe Români prin promisiuni falacioase și să-i momească la vreun aranjament hibrid, menit să compromită marea idee a unității naționale, gărzile ungurești își arătau firea lor turanică, comițând fel și fel de atrocități contra Românilor.

Așa, în comuna Belis (Józsikafalva) din județul Cluj, în ziua de 8 Noemvrie 1918, garda maghiară, sub conducerea căpitanului Dietrich și a deputatului ungur Urmánczy Nándor, a executat și ars pe rug 42 de români. (Crimele dela Ip, Trásnea, Huedin, etc., din 1940, arată permanența inclinărilor atavice).

Această crimă abominabilă, care a revoltat întreaga opinie publică românească, a fost infierată după vrednicie și într'un articol apărut în ziarul „Unirea“ din 20 Noemvrie 1918 „Belis“, scris de d. Dr. Ionel Pop).

Iată câteva accente din acel articol scris cu inima sangerândă de durere și revoltă:

„Ni-se trage inima, ni-se închețează pumnii, ne plâng șiroaie ochii... Cerem război? Cerem dinte pentru dinte?

„Noi nu suntem sălbatici! Noi nu suntem ucigași! Noi nu suntem fiare! Noi în zilele aceste grele apărăm pe cei ce ne-au pălmuit veacuri dearândul. Noi zicem; Fiți Românilor oameni miloși, uitați trecutul, apărați vieța și avutul tuturor, fie Român, fie Ungur, fie Sas, fie ce va fi. Așa zicem și azi, în fața rugului din Belis, știind, că dreptatea e a noastră și va învinge.

„Dar strigăm totodată Marelui Sfat al neamurilor: Iată Ungaria nouă! Iată ce înseamnă să rămânem și pe mai departe în Ungaria! Cerem dreptate, cerem vieță! Cerem să ne rupem din cătușele vechi, vrem să trăim în marea Țara românească!

„Și strigăm călăului Urmánczy: Să pieri din țara noastră, piciorul tău să nu mai spurce pământul nostru sfânt! Te blastămă aici glia,

Evangelia la toată făptura. Nu e loc, unde să se găsiască o ființă omenească, în care să nu fi pătruns misionarii catolicismului. Singura biserică, care susține misiuni în toate părțile lumii, între toate popoarele, e Biserica catolică. Ea nu vânează interese materiale, nici stăpânire politică, ea vânează sutlețele pentru mărirea lui Dumnezeu și pentru mântuirea oamenilor. Olanda și Anglia au susținut misiuni, mâinate de interese materiale și politice, dar rezultatele sunt neînsemnate și comunitățile întemeiate de ereticii olandezi și anglicani sunt fără vieță, se risipesc și dispar, sau se îndreaptă spre Soarele dreptății propovăduit de misionarii catolici, cari înfruntă foamea și setea, asupriri, chinuri și moarte de dragul lui Hristos și de dragul sufletelor răscumperate cu sângele lui Hristos.

Catolicismul a întemeiat școale pe seama popoarelor încreștinate, răspândind lumină celor ce ședeau în întunec și în umbra morții. Catolicismul a întemeiat universitățile, aceste focare de lumină și știință, în mult hultitul ev mediu, care merită așa de puțin titlul de întunecat. Catolicismul a înființat biblioteci, adunând în ele operele literare și științifice, cari altfel ar fi fost menite pieririi. Munca Benedictinilor și a altor orduri călugărești a păstrat omenirii comorile cele scumpe ale spiritului omenesc. Catolicismul a învățat pe popoarele nomade agricultura și meseriile, deprinzându-le cu vieța stabilă, cu munca și cu omenia și cu respectul avutului altora. Sub influența catolicismului ceice se închinau arborilor din păduri și trăiau din jefuirea po-

oarelor învecinate, în locul pădurilor au întins lanurile de grâu, de săcară și de cartofi și au început să trăiască din munca lor, respectând pe a altora.

2. Catolicismul nu s'a mulțumit numai cu predicarea cuvântului dumnezeesc, ci s'a străduit să pună în practică acel cuvânt, îndemnând pe oameni să facă voia Tatălui nostru celui din ceruri și astfel să-i ducă la sfințenie. Și rezultatele obținute sunt frumoase. Mulțimea sfinților, dela începutul Bisericii creștine până în zilele noastre, ieșiți din toate straturile vieții, e dovadă grăitoare. Preoți și călugări, muncitori și plugari, meseriași și intelectuali artiști și oameni de știință au strălucit prin sfințenia vieții lor. La aceasta catolicismul a contribuit prin slujbele sale și mai cu seamă prin deasa celebrare a sfintei Liturgii, prin exerciții spirituate și prin misiuni populare, prin pelerinaje și prin congrese euharistice. Tot aceasta a făcut-o prin întemeierea de reuniuni de bărbați și de femei, de elevi și de studenți, întemeiate cu scopul de a lucra mai intens pentru mântuirea sufletelor. Marea mișcare numită acțiune catolică menită să strângă pe credincioși în jurul Bisericii și apostolatul biruitor și apostolatul rugăciunii, cari fac parte din aceasta acțiune, urmăresc acelaș scop: mărirea lui Dumnezeu și sfințirea sufletelor.

3. Catolicismul perpetuiază opera Samaritanului milostiv întemeind spitale și sanatorii, azile și căminuri, în cari maice și surori din ordurile călugărești feminine, îngrijesc cu drag pe suferinzii și neputincioșii fără sprijin,

iar prin orfelințele sale crește cu îngrijire pe bieții orfani rămași fără sprijin și-i face membrii cinstiți și sănătoși ai societății omenești.

4. Catolicismul a sprijinit artele frumoase, ridicând catedrale mărețe și ocrotind pe artiștii de seamă. Leonardo da Vinci, Michel Angelo și mulțimea artiștilor și poezilor, cași mulțimea filosofilor și a oamenilor de știință au fost ocrotiți și ajutați de Papi, de cardinali și de episcopi.

5. Catolicismul a înfruntat totdeauna trufia omenească și cu un curaj neînfrânt s'a împotrivit stăpânirilor și stăpânitorilor, cari s'au ridicat împotriva Bisericii Domnului. Nu s'a înfricat de amenințările Jidovilor, nu s'a dat înapoi în timpul grozavelor asupriri de sub Nero, Deciu, Dioclețian, cari credeau că vor putea suprima instituția, care s'a impus cu atâta putere. Nu s'a clătinat nici la atacurile pline de viclenie și de perversitate ale lui Iulian Apostata, iar Leon cel Mare a întors dela porțile Romei pe fiorosul Atila, „biciul lui Dumnezeu“. S'a împotrivit contra iconoclastului Leo Isaurul, iar pe trufașul Henric al Germaniei l-a dus Gregoriu VII la pocăința dela Canossa. Marea schismă occidentală, prinsorea dela Avignon și așa numita Reformațiune nu au fost în stare să nimicească Biserica catolică. Au tulburat pacea ei și a omenirii, au zdruncinat credința și încrederea în mulți, au dus și pe mai mulți în rătăcire, dar Biserica a rămas, s'a reformat ea pe sine la Trident și a înflorit din nou spre bucuria și admirația bunilor credincioși. Ea punând mâna